

منیر مومن زند ءِ اِزم

منیر مومن زند ءِ اِزم

نچین

پَجَّار
نبشته کاری
شائری
آزمانکاری
تأمُرساچی
شونکاری
إداره سازی

بلوچی لہزانک ءِ شئیر ءِ ساچشت ءِ گپ کہ بیت گڑا مردم گمے ایمن ءِ ساکم بیت کہ بلوچی لہزانک سیر ءِ ہزگار انت۔ پرچا کہ لہتیں آنچیں نام ہست کہ آہانی ساچشتانی منت ءِ اے پڑ گیشتر توانا ءِ ہستومند انت۔ منیر مومن ہمے لرے، چہ اے آہدے مستریں نامان انت، کہ گوں وتی جتائیں ساچشتی آہنگ ءِ ازم ءِ جتائیں ءِ نوکیں دَرپشے زانگ بیت۔

چہ منیر مومن ءِ پیسر ہم اے راہ ءِ باز مردم گوستگ۔ آہانی باروا بازیں چیزے نبشتہ کنگ بوتگ ءِ بازیں چیزے گار انت۔ ہمیشکا منی جُہد انت کہ اے نبشتانک ءِ منیر مومن زندگی ءِ لہزانکی ساچشتانی باروا بُنیادی ہبران نبشتہ بہ کناں، کہ بانداتیں پولکار ءِ بارے سُبک تر بہ بیت۔
پَجَار:

منیر مومن 12 اکتوبر 1966ء، کھدہ سخی داد ءِ لوگ ءِ، پیدراک ءِ ودی بوتگ۔ بنداتی وانگئے پسنی اسکول ءِ سرجم گرتگ۔ 1984ء چہ ڈگری کالج تربت ءِ (کہ نوں نامئے عطا شاد ڈگری کالج انت) انٹریے گرتگ۔ 1986ء چہ بلوچستان یونیورسٹی کوئٹہ ءِ B.A. ئے کرتگ۔
1991ء Co-operative Society ڈیپارٹمنٹ ءِ انسپکٹر ءِ بستار ءِ کار ءِ روزگارئے بندات کرتگ۔ ہمے ڈیپارٹمنٹ ءِ مگران ءِ اسسٹنٹ رجسٹرار ءِ اگدہ ءِ دسمبر 2024ء ریٹائرڈ بیت۔

نبشتہ کاری:

لہتیں آنچیں مردم بیت کہ آہانی آثر اپ ءِ ازم ءِ ہنر ءِ کاملیں دُروشم گندگ بنت۔ منیر مومن ءِ کرا ازم بازیں تک ءِ تھرے گندگ بیت۔ شئیر بہ بیت یا آزمانک، رجانک بہ بیت یا تامر، ہر ہما پڑ کہ منیر ءِ دوست بوتگ، اودا منیر ءِ وتی ازم درشان گرتگ، ءِ تھنا وتی شوکئے پورا نہ گرتگ، ہر نیمگا وتی جتائیں رنگے ءِ کارئے گرتگ ءِ ازم ءِ سرجمیں لوٹئے ہم پیلو گرتگ انت۔ ہبر ءِ تچک تر کنگ ءِ واستا اے پڑاں جتا جتا نبشتہ کنگا آن۔

شائری:

ازم ءِ نبشتہ ءِ منیر مومن ءِ اولی پڑ شائری انت۔ دسمبر 1982ء آئی ءِ اولی شئیر چاپ ءِ شنگ بیت۔ منیر چہ آزمانک، نبشتانک ءِ اے دگہ ازم گیشتر

منیر مومن زند ءِ ازم

شئیر نبشته کنگا انت¹. ہمے سؤبء منیرء پچار ہم گیشتر شائرء بستانء انت.

تاں اے وهدی منیر مومنء نء (9) شئیری دیوان چاپ ء شنگ بوتگ. رد ء بندء سرا اے کتاب اش انت (اؤلی چاپ):

1. نگاهء باتنء سفر 1999
2. آبتکیں شئیرانی زیمر 2004
3. دریا چنکے هوشام انت 2005
4. استال شپاءء گردنت 2009
5. پاس جنان انت دروازگ 2011
6. یک بچیلے آزمان 2014
7. پیاپیں لچھے پتو 2015
8. زندگیء را هلک نامء نیست 2019
9. تئی هئیالء قدرتانی میتگء 2022
10. واب شهر انت نه بوتگ انت مانا 2025

اؤلی کتابء به گر تاں نهمی کتابء، منیرء شائری یگوئی دیما روان انت. درانگاز بالاتر روان انت، ء هچ کتابء شئیر گون پیسری شئیراں یک رنگ نه انت. اے نھیں کتابانی چاپ ء شنگا پد ہم منیر مومنء شئیری ازم ء درانگازء توآن انگته یک شلاء نوک نوکیں آزمان دسنت جنان انت.

”آئیء (منیرء) لچھ ء دستونک، هر دو پر بستگ. آئیء دستونکانی هاسیں سِپت نوکیں لسانی کالب انت. آچه دستونکء رمزی ء اشارتی بئیان وڑء شری ء جوانیاں سرپد ء آشنا انت. زانت که دستونک گونڈگیتیء ازم انت، پمیشکا آئیء گیشتریں دستونک چھر، شُبینی ء چیدگی رنگء تھا انت ء اے توأمیں چھر ء چیدگ گون نوکیں مانائی دروشمء سازگ بوتگ انت.“²

منیر مومنء شائریء سرا یک ایرادے اش انت که منیرء شائری گران انت. اے ایراد چه منیرء پیسر عطا شادء سرا هم جنگ بوتگ. ”بلے منی هئیالء اشیء مئیار عطا ء منیرء سرا نه انت، مئے سرا انت. ائیب چه ما انت. ما وتا

¹ اے نبشتانک اگست 2023ء نوکازتگ.

² رحیم مهر، بلوچی دستونک: ازم ء بُنگپ. بلوچی اکیڈمی کوئٹہ. 2014

مارشتِ هما بُلندیءِ بُرت نہ کنیں کہ شئیرِ بندگِ وهدا شائر بیتگ. شائر
وتا جَہلِ نئیاریت، اے وانوکِ کارِ انت کہ وتا بُرز بہ بارت.³

منی نِزءِ اے ایرادِ گروکِ هما مردمِ انت کہ شئیر ءِ شئیری رؤایتاں سرپد
نہ انت، اگں نہ چُشیں، سرپد بُوگ ءِ نہ بُوگِ، اُزر کس ءِ نہ داشتگِ انت. مُنیئر
لَبزانی پَہمگا لَبزبَلدِ پِکار نہ انت، لس لَبز انت کہ ما ہر روچ کارمَرزِش
کنیں. ہاں... منیئر شئیرِ ازم نوکِ انت. تہنا نوک نہ انت، ہر دَمان نوکِ تر
انت. ہمینکس کہ نوکِ انت، ہمینکس وتی روتگاں بزاں بلوچی اُہدی
شائریءِ لَچوکِ انت۔

من منیئر شئیراں واناں، پدا وتی اُہدی شائریءِ چاراں، مردمانی ایرادانی سرا
ہئیران باں کہ ما چیا چہ وتی اُہدی شائریءِ دُروشماں چو سستگیں کہ
ازم ءِ ہم ڈالچار کنگا این؟

ہوُر کہ مورشنزاں ہانگلِ اَرساں تُرونکلیں
لُرد ءِ نوکاپِ منی گُلِ بو انت ساتگیں⁴

یا کہ مست توکلیءِ اے شئیر:

بیگاہ دُرینے جَکیتِ ماں آوَبندیں جُراں
چاردھی ماہے آسیت چہ کوہِ بارگاں
کثیت پہ آزمانِ ہر گُورا ڈیہیں ماہکاں⁵

یا کہ:

آ زال کہ مرداں گپتگِ انت
چیرچادران کِنزیتگِ انت
نَرمیں گُورِش مورِیتگِ انت
ناہ انت کہ گُومزاں وارِتگِ انت
پات انت کہ دُن ءِ گپتگِ انت⁶

³ ناگمان، پُہلءِ سرات. منیر مومن، دریا چنکے ہوشامِ انت. بلوچی اکیڈمی کوئٹہ. 2005

⁴ فقیر شاد، ہانی چَنکانی سروک. بلال اسٹیشنرز بُک سیلرز، تربت. 2017

⁵ مٹھا خان مری (رد ءِ بند)، توکلی مست. بلوچی اکیڈمی، کوئٹہ. 2012

⁶ مُرید ءِ ہانیءِ شئیر. فقیر شاد، میراث. پازل ادبی کاروان، مند 2016

آ مردم که بلوچی آهدی شائریءِ دُروشان زانت، په آئیءِ مُنیرءِ شئیرءِ آهنگ
وَت هزار دَر پچ کنت. چیا که منیر مومنءِ شئیری آهنگ آهدی شائریءِ
مَب ءِ سانءِ مینتگ ءِ لیس داتگ. ءِ اگن اے مردم آهدی شائریءِ همراهیءِ
عطا شادءِ دَرشانی رنگاں هم آشنا انت، ته زانت که منیرءِ ازمءِ گُواپ ءِ
گُواپءِ لیس چوں لِزَت شَنز انت. جیڑه ءِ بُنگپ دگرے به بیت یا هما که
آهدی شائریءِ بوتگ، مُنیرءِ بیانءِ زیمر چه هما روتگان انت که کلاسیکءِ
بوتگ انت. هاں، لبز وتی هما آهدی ماناءِ بندیگ نه انت. منیرءِ، لبزانی ازمی
کارمرز سَک نازُرک ءِ مُهکم انت.

نَکشیں هَلک ءِ شَهرانی سازکار وئیرنداں
دل به جیڑ گیابانے چَم به چار وئیرنداں

هرگسءِ وتی اوستءِ میّت انت که بڈا انت
بے کساس آدم زاد، بے شمار وئیرنداں⁷

یا ”شهر سلامت“ لچّہءِ گڈی بنداں به چار:

بَس یَک ءِ دو کپودر انت
که چَم اَش اَرس بنت برے برے
بلے اے شهرءِ جَهْمَنند
آنچیں مردم انت
که مَرکءِ وهدا واب کپتگ انت
اِشاں داں بُست گُته
ته جَنگ هَلُته
ءِ زندءِ کاروانءِ دَنز نشتگ انت⁸

یا:

اے شپ چوں بے هِساب تَتِٹِگ
کجّا به جُنزاں هِچ سَما نه بیت

⁷ منیر مومن، پاس جنان انت دروازگ. زُبان شنگکار بحرین. 2011

⁸ منیر مومن، پاس جنان انت دروازگ. زُبان شنگکار بحرین. 2011

توار نیم آزمان برب بستگ انت
چراگ چیر چادر انت
ء اوست واجهیں دلے
کہ بندتالہیں درے دیما نشتگ انت⁹

بلے منیر ازم تہنا بلوچی اہدی شائری رمز ء آہنگ پابند نہ انت. مشرکی
شئیریات دوئیں اہمیں رنگ، فارسی ء اہدی ہندی یا سنسکرت تہلگ ء
وشبو ہم درشتگ ء لیس داتگ ء ہوار انت. ہر جاگہ کہ شہمین ء زیبائیں
شئیری رنگ ء روایتے ہست، منیر تہا رستہ.
پدا منیر مومن شائری لبزاں نوک کارمرز کنت، نوکیں ڈولداریں رنگے،
نوکیں زیبائیں دروشمے دنت اش:
جلتہ تئن بلے آپسرے نیست کہ نیست
یک اُمیتے کہ برے ہست ء برے نیست کہ نیست

من و لوٹاں تئی شوہازے بہ باں گار بلے
آچ وتا دئن دگہ کر ء گورے نیست کہ نیست¹⁰

ہمک لبز چہ وتی بندوکیں ماناء سیمسراں در کپان کنت. ”نیست“ لبز
نوک نہ انت، توائے شدتے نوک انت. اے شدتے ازمی گواپ نوک انت.
اے سجھیں کلاسیکانی بندری رنگ نہ انت، بلہ چہ ہما روتگاں رستگ.
بئیان تہا دو ”نیست“ گوں یک دانگے گرنچ گال ”کہ“ ء لچینتگ ء ہما
مارشت ودی کتہ کہ چد ء پیسر اے دردے اے شدتے را زبان نہ بوتگ.

وتی باتنے، سجھیں جہانے درپ بوگ، کہ سرجمیں کائنات تئی وجودے تہا
انت، نوکیں ہرے نہ انت، بلہ ”آچ وتا دئن دگہ کر ء گورے“ ء ہم نہ بوگ،
اے ہئیالے درشانے را ہما رنگے دنت کہ اہدانی سوپی شائری توائیں
وشبو نوک لیس گپیت. پدا منیر گشت گرتگ ات کہ ”آچ منا دئن دگہ کر ء
گورے نیست کہ نیست“ چیا کہ سربری ردا گشگا انت کہ ”من و لوٹاں...“

⁹ منیر مومن، کپوت ویوانگیں مگرے. دریا چنکے ہوشام انت. بلوچی اکیڈمی کوئٹہ. 2005
¹⁰ منیر مومن، پاس جنان انت دروازگ. زبان شنکار بحرین. 2011

بله نه گشتگ ئے، گشتگ ئے ”اچ و تا دُن دگه کِر ءِ گورے نیست که نیست“
ءِ شئیر ءِ سر ءِ شہار ئے پہ ہمک ارواہ ءِ آزاد یلہ دانگ. پدا ہمے شاہگانی ءِ
پرتکہ ارواہی ءِ تھا ”تتی شوہاز ءِ گار“ بوگ ءِ تلَب، منیر ءِ درشان ءِ ناس ءِ
وانوک ءِ ارواہ ءِ نادینیت.

اے اِزم ءِ هُنر منی نِز ءِ پیش ءِ کِزا مارا سر بوتگ. شئیرانی وانگ ءِ ساہتاں
فکر ءِ وسواس ءِ جیڑگانی در بُجان بنت. وانوک اے ساہتاں وتی شوہازگ
ءِ پولگا دست ءِ پاد جنت. اے رنگیں زرمبشاں آئی ءِ لچہ ”زندگی ءِ را هَلک
نام ءِ نیست“ بے درور انت:

روچ وهدے کہ سرا رُست منی
پاداں دَم بُرتگیں نیمونے چتہ
دُرچکے ءِ چیرا پچ کُتہ چادر
نشتگان ساہتے بہ ساساراں
گوستگیں سال ءِ ماہ ءِ روچانی
یک یک ءِ دریگ بند کُتنت
هچ نہ مَنته تہ اُبینگ بوتان¹¹

منیر مومن ءِ شئیری سر انچو توسک ءِ تَرُند انت کہ جزبات ءِ مارشتاں
پَدْرھینیت، گُدینیت، گُماناں اکس جوڑ کنت، لبزانی سرا انچیں گوناپ سازی
کنت کہ مارشت ءِ اکسے وانوک ءِ دیما شکل گیت، یک خاکھے جوڑ بیت ءِ
اے خاک ءِ آتراپ ءِ اِھساس ءِ نازرکیں جوهانے، کہ ہبر کنت:

گد زمانگ تتی دوچانی وڑا زیبا بیت
بیگہ ءِ نود تتی زُلپانی سلام ءِ بیاینت
گوات هر روچ بہ سندیت وتی کوُشی تاھے
پہ تتی بو ءِ بُساں جان ءِ گُباراں بہ مُشیت
مارا دیوانگیں چاگرد ءِ هزانگ گون انت
وهدا دست بَسْتہ ءِ سر جَھل کُتہ اوشتاتہ
مرچی چہ دُور ءِ گدارے ما و تا مئیم کُتہ

¹¹ منیر مومن، زندگی ءِ را هَلک نام ءِ نیست. اوتاک مکران. 2019

مارا زیبائی بنگانی ملاراں گپتہ¹²

منیرؑ ساچشت آگھیں زھنؑ ازیت آنت۔ اِلم ءِ فلسفہ ءِ شاہگانیؑ سیراپ
آنت:

سُرمگ آنت مرچی ہڈ آرواہؑ
وہدؑ جنتر دُرشیت دُرشگ گرزیت¹³

ہر پئیمیں شئیری تھر ءِ تکنیکؑ تجربہ ئے شَرین ءِ سنگینیں وڑےؑ گُرتگ۔
دستونک، آزات لچہ، سلہیں لچہ، مُستزاد دستونک، سانیٹ، پیاپ (ردانکی
لچہ) ءِ دگہ بازیئے، ءِ دُریں تھراں آئیؑ اِزمؑ زیل ءِ آہنگ یگیں دابؑ رُدان
آنت۔

منیرؑ شائری، زھن ءِ آرواہؑ، جھانؑ آہدی ءِ نوکیں اِلمانی نازُک ءِ زیبائیں
شئیری دَرشانانی آنچیں اِمروزے کہ اِشیؑ را دَست پر کنگ ءِ ہبر کنگ گُران
آنت۔ منیر کہ گُران آنت ءِ ما اودا کہ رست نہ کنیں، یکیں راہ ہمیش آنت
کہ ما مُنیرؑ جَہلؑ بہ چگیں، تانکہ مئے گدؑ بہ بیت، ءِ اودا ما وتی رنگ
گے رَجینیں۔ دومی راہ وانگ ءِ مارگ آنت، ءِ اے کارؑ وھد گیشینیت ءِ ہما
وانوک، کہ اے راہؑ گپت ءِ اے راہؑ انگران سائیت ءِ چَمَان کنت۔

آزمانکاری:

منیر مومنؑ آزمانکانی کتاب ”لیلان“ ءِ پیش لبزؑ اے آر داد نبشتہ کنت کہ
باز مردم سرا تاں پادؑ ساچشتی بیت... منیر مومن اے دُورؑ شائریؑ یک
چیدگے بستارؑ و داریت، بلے کِسہ نبیسیؑ ہم آئیؑ آفرین آنت۔ اَسلؑ
ہئیال سازی یا اِمیجینیشنؑ تُوآن مردمؑ مزین نبشتہ کارے جوڑ کنت۔ داد
مُنیرؑ اے دُورؑ ہئیال ساز سرپد بیت، گوشت: ”منیر آنچیں ہُزَمندیں
اِزمکارے کہ چیڑاں چہ دورؑ نژوک کاریت ءِ دوہر ترتیب دنت ءِ ایر کنت،

¹² منیر مومن، زندگیؑ را ہلک نامؑ نیست۔ اوتاک مگران۔ 2019
¹³ منیر مومن۔ پاس جنان آنت دروازگ۔ بحرین، زبان شنککار۔ 2011

انچیں نفیسیں رنگےء رد ء بندش دنت کہ هچ وڑیں کنڈ ء بیٹےء گمان
هم نہ بیت.¹⁴

اے هبر راست انت کہ شائریء پیما آئیء آزمانکاریء زبان، ریچ، کِسہ
کاری اے دگہ کِسھی لوٹانی هواریء، مُهکمین ء سنگینیں ازمی سان ء شهم
گندگ بنت ء شائریء وڑا آئیء آزمانکاری آئیء لبزانکء بنداتء سفرء گون
انت.

”منیر مومنء آزمانک نییسی چه پَسَنیء در کپوکیں تاک ’شبینگ‘ء بیت.
’یاتانی بانور‘ اکتوبر 1980ء شنگ بیت، آئیء اوّلی آزمانک ات. دومی دؤر،
آئیء، وهده ما تاکبند (سئے ماهی) ’درد‘ چاپ ء شنگ کرت، اودا ’آمانت‘،
’دَزال‘ ء ’آپدان‘ چاپ ء شنگ بوتنت. سئیمی سفر، آئیء، چه تاکبند ’گذار‘
(سموء نامء) بوت.¹⁵

بلوچی آزمانکء سفرء منیر مومنء آزمانکاری جتائیں جاہ ء مکامےء واهند
انت. سَکّیں گمے وهدا، گون سَکّ گمے آزمانکء، شَرّین ء اَلکاپیں
آزمانکاریء روایتے بکشاتگئے.

”اے گپء هچ باکے نیست کہ منیرء آزمانکانی وانگا پد من وتا کافکا ء
بورخیسء هم نشین ء هم نیاد لیکتگ... ء هُدا مه کنت کہ منیر کافکا به
بیت، یا بورخیس به بیت. کافکا، کافکا به بات، بورخیس، بورخیس به بات
ء منیر، منیر به بات. من و هما چاگردء گپء آن کہ کافکایے ودی کنت، ء
بورخیسے سمبھینیت، هما لَپرَزگیں چاگرد، هما رُژنائی ء هما تهاروکی... تو
گُشنے آنون تهاروکی رُژنائیء ایر بارت، منا ایر بارت، ترا ایر بارت، هرگسء
ایر بارت ء پلگیت... بلے اناگه یک تچکیں کِسھے ترا چرتےء پَرّینیت، چَمّانی
دیما تھاریے مان شانیت، تو بے تُرک ء توار بئے.¹⁶

منیر مومنء آزمانکانی تھا کِسہ مان. بلوچی آزمانک دیر انت، گیشتر، ازمی
دَرشان ء مُهکمین تَکنیکء چپ ء چاگردء تَران انت، بلے کِسہ ئے سَک گم
آورتگ. سَک گم چُش بیت کہ آزمانکے وانگا بندات کہ کنئے، یک جیڑھے،

¹⁴ اے آر داد، پیشگال. منیر مومن، لیلان. ازم کولواہ. 2016. تاکدیم 11

¹⁵ اے آر داد، پیشگال. منیر مومن، لیلان. ازم کولواہ. 2016. تاکدیم 11

¹⁶ اسلم دوستین، پیشگال. منیر مومن، لیلان. ازم کولواہ. 2016. تاکدیم 11

یک کردارے بہ گندئے ءِ ہمے گپے جند، ہمے کسے وانوکے وانگ بہ پرمائیت۔ منیر ہر آزمائے کسے مان۔

بُنگپ نوک آنت، کسے کاری یا کسے ءِ درشان، کہ کسے لبرانک (Fiction) ءِ ارواہ انت، اے پھناتے آئی آزمائے توانا ءِ ہزگار آنت۔ ”جنگل“، ”لیلان“، ”نہ رنگے نہ آرسے“، ”سازین“، ”کرگین“، ”بہشت“، ”من پدانکے جوڑ کنگا آں“، ”ہکمے یگا“ آئی گچینی ءِ شہکاریں آزمائے آنت۔ شرف شاد نبشتہ کنت:

”اِشاں باید انت لَس وانوک بواننت کہ آہاں وَش کامی دئینت، زانتکار ءِ کواس بواننت کہ آہاں فکر ءِ ہئیال دئینت، نگدکار بواننت کہ چہ اِشاں گپ ءِ ترانے ہزار راہ ءِ در پیچ بیت۔ ہاس، نوکیں آزمائے منیر آزمائےکاں پد ماں پدے بواننت کہ چریشاں در بُرت کنت کہ آزمائے نوکیں وڑے چون گُشگ بوت کنت۔“¹⁷

منیر مومن ءِ ازم ہر تکے، ہبرے ءِ تھے کنگ ءِ تھے نہ کنگے ہرے بلوچی آزمائے را کسے گوپی نوکیں، کاملیں تھرے بکشاتگ۔ دو ہبرے نیام نہ گشتگیں ہبرے مان، کہ وانوکے ہئیالے را بالے سکینے دنت۔ لبرانے نیامے آکوشتگیں جاگھے یلہ کنت، کہ آئی وانوک پُر کنت۔

تامر ساچی:

تامر پہ منیر ازم پڑے۔ منیر تامرانی تھا ہم، نہ کسے ءِ اینگس پر ریچیت کہ ہیج جیرگ ءِ مارگے حاجت مہ بیت، نہ اینگس نَز کاریت کہ چاروکے ہئیال ءِ گمان راہے گپت مہ کنت۔ منیر تامرانی کارست ہرگس بہ بیت، چہ مارشتے ہو رک نہ انت، تاں اٹوگیں تامرانی تھا۔¹⁸

منیر تامرانی تھا ہر چاگردی جیرہے درانگاز مارشتے ستہ ءِ انت، مارشت، کہ نہ چہ اکلے زبھر انت ءِ نہ اکلے پابند۔

ازمکار چاگردے وتی نگاہ ءِ وتی دابے چاریت ءِ وھدے جاورانی ہسابے چہ زمین ءِ موسمے لوٹاں آشنا بیت۔ زندے جاوڑاں، چُشیں بازیں ازمکارے ہست کہ تامر سازیء تھا بلوچ چاگردے را بازیں پنت ءِ سوجے دئیگ لوٹیت۔ منیر

¹⁷ شرف شاد، لیلان۔ مہتاک بلوچی، کوئٹہ۔ دسمبر 2016ء۔ تاکدیم 9

¹⁸ اے نیشتانک 2023ء چارگ ءِ گیشینگ بوتگ۔

تأمران سر ءِ سوچ ءِ حاجت گم ءِ مارگ ءِ گمان گیشتر انت. چو کہ تأمر چارگی
چیڑے، آکس ءِ توار ءِ جاگہ، کسے ءِ درشان ءِ راہ ءِ در آنت، منیر ءِ کارستانی
پُچھ ءِ پوشاک، نندگ ءِ پاد آئیگ، ہبر کنگ، کار، باز ہدء چہ بلوچی تأمر ءِ
رواج گیتگیں دوداں در آنت.

تاں اے وھدی منیر ءِ شنگ بوتگیں تأمر اش آنت:

1. ساوڑ 2009
2. In Out 2016
3. جنگل 2016
4. دمک 2022

شونکاری:

”اگان هك ءِ دل منا كسے جُست به كنت كه بلوچی زبان ءِ تاكبنڊ چاپ
بيت، گُڑا من آئی ءِ گُشاں هو، یكے؛ گدار.“¹⁹

بلوچی لبزانك ءِ شهم ءِ سنگین لبزانك ءِ را دیمآ آرگ، لبزانك وانی ءِ را سنگین
كنگ يك انچیں وابے كه كساس مئے هر هما لبزانت، كه چه وتی جنڊ ءِ
إزم ءِ گیشتر كنگ ءِ واهدار بوتگ، اے وابئے دیستگ. سید هاشمی وتی
زمانگ ءِ يك تاكبنڊ ءِ وابء گندیت كه بلوچی لبزانك ءِ دیمروئی ءِ هاترا
مزنیں چیڑے سر پڊئے بیت.

”هما نازاکیں بانگواه ءِ هما نگره درنزیں بام ءِ گلیں سبا ءِ پُلین چاشگاه ءِ
وابء سبزگ ءِ مستاگ كه سید هاشمی ءِ چه مرچیگا چل ءِ يك سال ساری
په مهتاك ’ندكار’ وتی نبشتگیں اولی ءِ گُدی ردگال ءِ تھا داتگ، آمروچیگیں
روچ انت كه مهتاك ندكار چاپ بوتگ ءِ شُمئے دستان آتکگ.“²⁰

اے آر داد ءِ وڑیں آزیمین لبزانتے ”درد“ ءِ وڑیں تاكبنڊے بكشاتگ. منیر
مومن ءِ هم همے واب دیستگ ءِ وتی اے وابء پڊ ءِ رنداں رواں انت.

¹⁹ شرف شاد، همدی. تاكبنڊ گدار، پسنی، اگست 2013، تاك 07. تاكڊیم 294
²⁰ ردكار، مئے تران. مهتاك ندكار، گُدار. اگست 2005. تاكڊیم 14

منیر تاکبند ”گدار“ ءِ سرشونکار انت. تاں اے وھدی گدار ءِ دوازده تاک چاپ ءِ شنگ بوتگ، کہ مروچیگیں دؤر ءِ ہما لبزانکی تْنِے پُروشتگ کہ وانوک ءِ مُدام مارتگ کہ لبزانکی چست ءِ ایراں ہوار شَرِیں ساچشت ءِ چاپ کنگا بے درور انت.

ادارہ سازی:

شائر، آزمانکار، تَامُرساچ ءِ لبزانکی شونکاریں مُنیر، چہ بلوچ چاگرد ءِ ہما مردمان انت کہ ادارہ ءِ بستار ءِ زانت. منیر زانت کہ بے ادارہی چونیں ہوپے کہ مئے گُٹ ءِ کپتگ. منیر مومن ءِ را پہ مانگ ءِ، پہ وتی درشان ءِ وتی ازم بَس انت، بلہ زانت کہ اگں مئے گُور ادارہ بہ بوتیں، تہ لبزانک ءِ رنگ دگرے بوتگ آت.

منیر مومن ءِ پہ بلوچی زبان ءِ لبزانک ءِ دیمروئی ءِ پترے، بزاں ادارہی جوڑ کنگ ءِ واہگ داشتگ آت، پمیشکا ”دودمان“ ءِ نام ءِ ادارہی جوڑے گرت. چہ اے ادارہ نیمگا بازیں کتابے چاپ بوتگ.

اے ادارہ وتی مالی ءِ اے دگہ جاورانی سؤب ءِ کہ بند بوت، گمے رندترا ”گدار پبلیکیشنز پَسَنی“ ءِ نام ءِ مستریں ادارہی جوڑے کت، کہ بلوچی لبزانک ءِ شَرِیں ساچشت ءِ چاپ ءِ شنگ ءِ مستریں بُنجاہاں یگے زانگ بیت. چہ اے ادارہ نیمگا نامداریں بلوچی تاکبند ”گدار“ ءِ ہواری ءِ اے کتاب ہم چاپ بوتگ آت:

1. سنجاپیں رولہ
2. بیوانکی دمکاں کوار ءِ کنان انت
3. یک بچیلے آزمان
4. نگاہ ءِ باتن ءِ سفر (دومی چاپ)
5. رُژن آپ آبلہ
6. ہمراہاں وتی ہوشام ءِ
7. دریا گُٹیت نئے کہ ساز
8. دُرین ہنکین
9. بالواں روک گتہ تماشایے
10. پیاپیں لچھے پتو
11. تھنائی ءِ آبادیں زر
12. آپ ءِ نمبگ ہون ءِ بو
- غنی پھوال 2013
- امیر دوست 2013
- منیر مومن 2014
- منیر مومن 2014
- لیاقت امین 2014
- مُلا واحد نوری 2014
- شاکر شاد 2014
- غنی پھوال 2015
- امیر دوست 2015
- منیر مومن 2015
- جمیل دیدار 2015
- گلاب گوھر 2015

13. اِستال روچ ءِ دُژمن اَنت منیر دشتی 2015
14. ایوکی دشت ءِ بُتگیکی دَنزے گلاب گوهر 2017

اے ادارہ مسٹر بوت ءِ 2017ء ”اوتاک مکران“ ءِ نام ءِ بلوچی لہزانک ءِ گوں جتائیں کردے ءِ دیما آتک. اے ادارہ ءِ چیردستی ءِ تاکبند گدار 11، 10 ءِ 12ء ہوار، تاکبند ”اِزم“ کولواہ ءِ سیمی تاک ءِ سئے ماہی ”اوتاک مکران“ ءِ سے تاک ہم چاپ بوتگ. پَسَنی ءِ ”لہزانکی ادارہ ءِ بلوچی لہزانکی ادارہ“ ءِ سرہال ءِ یک سیمینار ءِ ہوار 18 جولائی 2018ء کراچی ءِ آرٹس کونسل ءِ ”کلاسیک ءِ بلوچی کلاسیک شائری“ ءِ بنگپ ءِ مزنیں مراکشے برجم دارگ بوت. چہ اِشی ءِ زانگ بیت کہ منیر پہ بلوچی زبان ءِ لہزانک ءِ دیمروئی ءِ ہاترا مزنیں بُنجل ءِ پترے ءِ شوہازا سرگردان اِنت.

منیر مومن گوں وتی راجداری ءِ اِزمی سنگینی ءِ ہما جاگہ ءِ اِنت کہ وتی زبان ءِ ابید اے دگہ زبانان اوں رجانک ءِ وانگ بوگا اِنت۔ بازین زبان ءِ روتاک ءِ تاکبند ہوار براہوئی، انگریزی، اردو ءِ فارسی ءِ آئی کتاب اوں چاپ بوتگ اِنت۔

- 1: شعری سپید برای تو (فارسی)
عزیز یادینی (2020) ربیدان
- 2: گمشده سمندر کی آواز (اردو)
احسان اصغر (2020) عکس پبلیکیشنز، لاہور
- 3: چہ بوسہ تری و تواز ماہ (فارسی)
محمدعلی گلہ بچہ ، سمیہ نازدم (2022) ربیدان
- 4: کنار بندر پَسَنی (فارسی)
محمدعلی گلہ بچہ ، سمیہ نازدم (2022) ربیدان
- 5: کپوت دیوانہ چک اَسے (براہوئی)
نعیم بلوچ (2023) اوتاک مکران
- 6: BETWEEN NIGHT AND LAMP (انگلش)
عبدالرحیم (2023) علم و ادب پبلشرز، کراچی